

tuurpedagogiek (pp. 10-30). Leiden/Antwerpen: Martinus Nijhoff uitgevers.

Jamrozik, A. & Nocella, L. (1998). *The Sociology of Social Problems: Theoretical Perspectives and Methods of Intervention*. Melbourne: Cambridge University Press.

Lorenz, W. (1999). *Facing up to history. social work between timeless universalism and contingent particularism*. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum.

Michielse, H. (1989). *Welzijn & discipline. Van tuchthuis tot psychotherapie: strategieën en technologieën in het sociaal beheer*. Amsterdam: Boom Meppel.

Sewpaul, V. & Jones, D. (2005). Global standards for the education and training of the social work profession. *International Journal of Social Welfare*, 14(3), 218-230.

Vranken, J. & Henderickx, E. (2004). *Het speelveld en de spelregels: een inleiding tot de sociologie* (derde, volledig herwerkte uitgave). Leuven: Acco.

An Piessens*

RUBRIEK JEUGDBESCHERMING EN BIJZONDERE JEUGDZORG

Onderzoek in de Jeugdbescherming en Bijzondere Jeugdzorg

De deelredactie 'Jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg' van Panopticon lanceert een onderzoeksrubriek waarin jaarlijks recent opgestart onderzoek wordt voorgesteld. Er wordt bewust niet gekozen voor een rubriek die de resultaten uit het afgerond onderzoek meedeelt, aangezien daartoe andere en betere tools beschikbaar zijn, zoals onder meer de online raadpleegbare data-bank van het JOP (www.jeugdonderzoeksplatform.be) en het online raadpleegbaar overzicht van de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg (www.osbj.be).

* An Piessens werkt op de Vakgroep Sociale Agogiek aan de Universiteit Gent als wetenschappelijk medewerker.

De bedoeling van deze onderzoeksrubriek is om actoren die werkzaam zijn binnen de domeinen jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg op de hoogte te houden van de onderzoeksactiviteiten die op dit moment worden ontplooid. Deze informatie laat bijvoorbeeld toe dat wie op nauw gerelateerde thema's werkt elkaar sneller vindt, kan leiden tot nuttige netwerking of activiteiten waarbij de verschillende onderzoeken op hetzelfde thema elkaar ondersteunen of kan de relatie tussen praktijk en theorievorming bevorderen.

Hieronder worden een aantal relevante onderzoeksprojecten beschreven die in Vlaanderen werden opgestart in 2006. In een volgende onderzoeksrubriek zullen dan de onderzoeksprojecten aan bod komen die in 2007 werden opgestart.

De deelredactie beseft dat dit overzicht hoogstwaarschijnlijk niet volledig is. We nodigen onderzoekers of andere actoren dan ook uit om ons op de hoogte te brengen van interessant onderzoek in het domein van jeugdbescherming en bijzondere jeugdzorg.¹

1. De reactie ten aanzien van delinquente minderjarigen in Nederlandstalig en in Franstalig België. Onderzoek naar verschillen in discours en praktijk.

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.10.2006 – 01.10.2012

- Onderzoeker: Eef Goedseels

- Promotor: Prof. dr. Geert Vervaeke (K.U.Leuven)

- Co-promotor: Prof. dr. Johan Put (K.U.Leuven)

- Abstract: In de lange aanloop naar een nieuw jeugdrecht werden de tegengestelde visies van Nederlandstalige en Franstalige (politieke) actoren door de media veelvuldig in de verf gezet. Aan Franstalige zijde bleek men voorstander te zijn van een beschermingsmodel en zette men zich sterk af tegen hervormingen die een meer repressieve aanpak mogelijk maken. Aan Nederlandstalige kant op-teerde men voor vergaande hervormingen die het gebrek aan rechtswaar-

¹ Om een onderzoeksproject te laten opnemen in deze rubriek, mail stefaan.viaene@osbj.be

borgen en het ongebreideld interventionisme aanpakken en meer mogelijkheden creëren voor een herstelgerichte aanpak. Het doctoraats-onderzoek wil nagaan of deze verschillen zich ook in de praktijk van de gerechtelijke besluitvorming voordoen. Meer concreet wil het onderzoek de hypothese toetsen die stelt dat in het Noorden van het land een meer op sanctionering gericht discours en een meer sancti-onerende praktijk bestaat, tegenover een meer op bescherming gericht discours en een meer beschermende praktijk in het Zuiden van het land. Aan de hand van een exploratie van beschikbare cijfergegevens met betrekking tot de beslissingen van parketmagistraten en jeugdrechtters, diepte-interviews met jeugdmagistraten en observaties van zittingen wordt een antwoord gezocht op de volgende onderzoeksvragen: (1) Wat kan er conceptueel/theoretisch verstaan worden onder 'sanctioneren' en 'beschermen' en aan de hand van welke indicatoren kan het discours en de praktijk van de gerechtelijke besluitvormers getoetst worden; (2) Si-tueren de verschillen – voorzover er verschillen zijn – zich op het niveau van het discours en/of ook op het niveau van de praktijk; (3) Zijn er ook binnen de gemeenschappen (tussen de gerechtelijke arrondissementen) verschillen en zijn de-zie groter dan de verschillen tussen de gemeenschappen?

2. Evaluatieonderzoek 25 jaar 'De Wissel'

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.09.2006 – 28.02.2007
 - Onderzoeker: Katrien Steenssens
 - Promotor: Prof. dr. Tine Van Regenmortel (K.U.Leuven)
 - Abstract: Het onderzoek wil de werking van De Wissel, een begeleidingshuis in de bijzondere jeugdzorg voor meisjes tussen 14 en 21 jaar, evalueren en aanbevelingen formuleren voor verdere kwaliteitsverbetering. Relevante data komen van de (ex-)verblijvers (via peer research en verbetergroepen), hun ouders (via interviews) en betrokken scholen (via focusgroeps gesprekken).
 - publicatie: zie <http://www.hiva.be>

3. Signaallijst ernstige opvoedingsproblemen

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.11.2006 – 28.02.2007
 - Onderzoeker: Kristien Lacluyse
 - Promotor: Prof. dr. Walter Hellinckx (K.U.Leuven), Prof. dr. Hans Grietens (K.U.Leuven)
 - Abstract: Dit onderzoeksproject wil een werkinstrument ontwikkelen dat toelaat de ernst van problematische opvoedingssituaties, kindermisbruik en/of -verwaarlozing tijdig te onderkennen en vroegtijdige interventie mogelijk te maken. Het werkinstrument is bedoeld voor hulpverleners werkzaam binnen de In-tegrale Jeugdhulp. Het onderzoek bestaat uit een literatuurstudie en focusgroeps-gesprekken met professionele actoren uit de welzijnssector. Ook worden cases geanalyseerd waarin een (vermoeden van) kindermisbruik, -verwaarlozing of een andere ernstige problematiek werd aangemeld bij de comité's bijzondere jeugd-zorg.
 - publicatie: zie

4. Herstelbemiddeling bij minderjarige delictplegers

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.10.2005 – 30.09.2009
 - Onderzoeker: Lieve Bradt
 - Promotor: Prof. dr. Maria Bouverne-De Bie (UGent)
 - Abstract: Het doctoraatsonderzoek wil een vergelijkend onderzoek doen naar de Vlaamse bemiddelingspraktijk bij minderjarige en meerderjarige delictplegers. Herstelrecht (of restorative justice) is als theoretisch kader niet meer weg te denken voor wie de reactie op delinquent gedrag wil bespreken. Ondertussen blijkt deze term uitgegroeid tot een containerconcept dat nog moeilijk exact te omschrijven is. Bovendien valt op dat de herstelgerichte praktijken ten aanzien van meerderjarigen steevast worden onderscheiden van de aanpak bij minderjarigen, al lijkt de theorie daarvoor geen (expliciete) ondersteuning te bieden. Hoewel de bemiddelingspraktijk theoretisch sterk te linken is aan thema's uit het sociaal werk, en hoewel de uitvoering ervan ook sterk is ingebed binnen het sociaal werk, blijkt de theorievorming bijna uitsluitend opgebouwd te worden vanuit andere disciplines. Daarom wordt in dit onderzoeksopzet expli-

ciet de keuze gemaakt om het thema vanuit een sociaal werk perspectief te benaderen.

Het onderzoek wil op conceptueel niveau nagaan hoe de bemiddelingspraktijk zich laat omschrijven, en in welke mate daarbij argumenten worden aangedragen om in een verschillend aanpak van minderjarigen en meerderjarigen te voorzien. Een empirisch luik wil de verschillen in aanpak van minderjarigen en meerderjarigen in beeld brengen zoals zij zich in de Vlaamse praktijk voordoen. Als onderzoeksmethoden worden een analyse van bemiddelingsdossiers, interviews met bemiddelaars en een analyse van overeenkomsten afgesloten na bemiddeling voorzien.

5. De juridische positie van de consulenten van de sociale diensten van de Bijzondere Jeugdbijstand

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.01.2006 – 31.12.2006

- Onderzoekers: Marjan Rom en Eveline Ankaert

- Promotor: Prof. dr. Johan Put (K.U.Leuven)

- Abstract: Aanleiding van het onderzoek vormt de inbeschuldigingstelling van een aantal consulenten van de sociale diensten van de bijzondere jeugdbijstand in het dossier rond de dood van een peuter te Dendermonde.

In het onderzoek worden een viertal doelstellingen vooropgesteld, waarin telkens gefocust wordt op 'aansprakelijkheid' en 'schuldig verzuim'.

Vooreerst voert men een juridisch onderzoek naar de positie van de consulenten van de sociale diensten van de bijzondere jeugdbijstand. Op basis hiervan tracht men in een tweede luik concrete aanbevelingen te formuleren ten aanzien van de juridische positie van de consulenten. In een derde luik doet men een juridisch onderzoek naar de rol van de verantwoordelijkheden van de organisatie/werkgever omtrent 'aansprakelijkheid' en 'schuldig verzuim' van de consulenten. Het onderzoek wil tenslotte concrete aanbevelingen doen ten aanzien van de organisaties/werkgevers.

- publicatie: zie <http://www.law.kuleuven.be/isr>

6. Plaatsing van kinderen en armoede

- Voorziene onderzoeksperiode: 01.10.2006 – 31.07.2008

- Onderzoekers: Joke Impens en Marijke Verstraeten

- Promotor: Prof. dr. Maria Bouverne-De Bie (Ugent)

- Co-promotoren: Prof. dr. Yves Rosseel (UGent), Dr. Sara Willems (UGent), Prof. dr. Jan de Maesseneer (UGent), Prof. dr. Isabelle Ravier (UCL)

- Abstract: De centrale vraag, gesteld door het 'Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaanonzekerheid en sociale uitsluiting' van het Centrum voor Gelijkeheid van Kansen en voor Racismebestrijding, is óf en welk verband er bestaat tussen armoedesituaties en plaatsing in de bijzondere jeugdzorg (en bij uitbreiding ook andere maatregelen). De indicatoren om armoede te meten worden opgesteld in overleg met mensen uit armoedesituaties en 'Verenigingen waar armen het woord nemen'.

Het onderzoeksproject voorziet een analyse van gegevens uit verschillende nationale databanken en registratiesystemen. Het resultaat van het onderzoek zal dienen als nulmeting voor longitudinaal onderzoek naar het verband tussen armoede en plaatsing (en andere maatregelen) in de bijzondere jeugdzorg én naar de effecten ervan.

7. Laat-moderne evoluties in jeugd-delinquent gedrag (België, 1980-2005): een kwalitatief onderzoek.

- Voorziene onderzoeksperiode: eind 2005 – begin 2009

- Onderzoekers: Stefanie Van der Burght, Anneke Vande Steene, Sarah Van Praet, Bruno Cheval en Caroline De Man

- Promotoren: Prof. dr. Jenneke Christiaens (UGent), Prof. dr. Christian Eliaerts (VUB), Prof. dr. Dominique De Fraene (ULB), Prof. dr. Carla Nagels (ULB)

- Abstract: Het onderzoek wil nagaan hoe het problematisch gedrag van Belgische jongeren veranderde in de afgelopen 25 jaar en hoe deze veranderingen criminologisch en sociaal gecontextualiseerd en begrepen kunnen worden als onderliggende sociale mutaties.

In een eerste onderzoeksjaar bestudeert men Europees wetenschappelijk bron-nenmateriaal om de trends inzake jeugddelinquentie in Europa te beschrijven. Daarnaast zal men ook de Belgische trends blootleggen door Belgische wetenschappelijke, zowel nationale als lokale, bronnen te analyseren en interviews af te nemen met actoren uit het werkveld.

Het tweede onderzoeksjaar bestaat uit een kwalitatief empirische analyse van jeugdparakedossiers voor de jaren 1981, 1989, 1997 en 2005 uit de gerechtelijke arrondissementen Antwerpen, Gent, Brussel, Nijvel en Luik. Naast de juridische kwalificatie heeft men ook aandacht voor de sociologische en criminologische dimensie van problematisch gedrag.

In een derde en laatste onderzoeksjaar worden focusgroepsgesprekken georganiseerd met sleutelactoren met de bedoeling de onderzoeksbevindingen verder te toetsen en te verfijnen.

Dieter Burssens & Stefaan Viaene